

Inbreng Vereniging Eigen Huis wetsvoorstel Energiewet

10 februari 2021

In het kader van de internetconsultatie over het wetsvoorstel Energiewet biedt Vereniging Eigen Huis (VEH) hierbij haar inbreng aan.

Het wetsvoorstel Energiewet betreft een omvangrijke wetswijziging, die inspeelt op toekomstige veranderingen op de energiemarkt, bijvoorbeeld door erop in te zetten dat afnemers van energie actiever kunnen worden op de energiemarkt. VEH steunt de doelstellingen van het wetsvoorstel om de energietransitie te stimuleren en energie voor een ieder betaalbaar te houden. Tegelijkertijd denkt VEH dat het wetsvoorstel onvoldoende inzet op het realiseren van betaalbare energie en de huishoudelijke eindafnemer onvoldoende beschermt. Het wetsvoorstel staat daarbij niet op zichzelf; de gevolgen die het heeft voor de consument moeten worden gezien in samenhang met andere ontwikkelingen in het kader van de energietransitie.

Gevolgen voor consument onzeker

De energiemarkt gaat in de toekomst ingrijpend veranderen. Het wetsvoorstel speelt daarop in, maar het is moeilijk te overzien wat de gevolgen van al deze veranderingen zijn voor de consument. In het wetsvoorstel moet enerzijds beter met deze onzekerheid rekening worden gehouden en anderzijds moeten de gevolgen van het wetsvoorstel voor de consument beter in beeld worden gebracht.

Doelgroepanalyse

In het kader van de energietransitie moet het elektriciteitsnet worden verzwakt, het gasnet worden verkleind, fossiele energie worden vervangen door duurzame bronnen, woningen worden verduurzaamd, de energiemarkt worden veranderd enzovoort. Als de overheid niet ingrijpt zal de totale rekening hiervan voor huishoudens onbetaalbaar worden en is woonlastenneutraliteit, die is afgesproken in het klimaatakkoord, ver te zoeken. Het vraagstuk van de betaalbaarheid en woonlastenneutraliteit voor huishoudens wordt dus door vele factoren bepaald en moet dus ook integraal benaderd worden. Daarbij zullen er grote verschillen zijn in betaalbaarheid tussen diverse huishoudens. VEH pleit er daarom voor de consequenties van de energietransitie en dit wetsvoorstel voor verschillende groepen huishoudelijke eindafnemers integraal in beeld te brengen via een doelgroepanalyse.

Monitoren

Daarnaast zal de positie van consumenten op de energiemarkt veranderen en zal de complexiteit van de energiemarkt toenemen. De veranderende markt kan, en zal ongetwijfeld, onvoorziene en ongewenste effecten hebben. In hoeverre zijn huishoudelijk eindafnemers in de praktijk in staat de beoogde actieve rol op te pakken? Is die actieve rol wel voldoende lonend en de moeite waard? En welke drempels, risico's en misstanden komen consumenten op die veranderende energiemarkt tegen? Kortom, de verandering van de energiemarkt

brengt onzekerheid over de positie van consumenten met zich mee. Om op deze onzekerheid in te kunnen spelen is het van belang de effecten van de Energiewet voor de positie van de huishoudelijke eindafnemer voortdurend te monitoren en ongewenste gevolgen en misstanden snel aan te pakken. VEH pleit ervoor dat in (de toelichting op) het wetsvoorstel wordt aangegeven hoe de werking van de Energiewet in de praktijk gemonitord gaat worden. Daarnaast pleit VEH ervoor de consument niet slechts de wettelijke mogelijkheid van een actieve rol te geven, maar consumenten actief te stimuleren en in staat te stellen de kansen voor eindafnemers te pakken.

Sturing op woonlastenneutraliteit

Op basis van een duidelijk beeld van de betaalbaarheid per doelgroep, kunnen keuzes worden gemaakt in het wetsvoorstel om de energierekening en de verduurzaming betaalbaar te houden voor eindafnemers. Dit gebeurt onvoldoende in het wetsvoorstel. In plaats van de betaalbaarheid en woonlastenneutraliteit centraal te stellen en daarop te sturen, legt het wetsvoorstel de rekening van de verduurzaming en energietransitie simpelweg bij de eindafnemers neer. Betaalbaarheid vraagt om een fundamentele herijking van de verdeling van kosten, bijvoorbeeld als het gaat om de regulering van de netbeheertarieven, en de verwijderingskosten van de gasaansluiting.

Herijking regulering nettarieven

Het wetsvoorstel handhaaft het principe dat de netbeheertarieven de efficiënte kosten plus een gebruikelijk rendement moeten dekken (artikel 3.8.3.). De netbeheertarieven zullen in de toekomst flink stijgen, door de nodige investeringen vanwege de energietransitie, het uitfaseren van aardgas en het verdelen van de kosten over een steeds kleinere groep aangeslotenen als het gaat om gas. Dit vraagt om een fundamentele herijking van de tariefregulering, waarin de kosten mogelijk niet meer geheel door de tarieven worden gedekt.

Verwijderingskosten gasaansluiting

In de wet wordt de taak vastgelegd dat de systeembeheerder een aansluiting kan verwijderen als die niet meer wordt gebruikt (art. 3.4.11). Hiermee lijkt een einde te worden gemaakt aan de huidige onduidelijkheid en discussie over de verwijdering en de verwijderingskosten. Die kunnen voortaan dus gewoon bij aangeslotene in rekening worden gebracht. Dit terwijl voormalig minister Wiebes eerder aangekondigd (Kamerbrief van 18 november 2020) met een regeling te komen om verwijdering (tijdelijk) kosteloos te maken. VEH is van mening dat ook de verwijderingskosten van de gasaansluiting niet op voorhand bij de eindgebruiker neergelegd moeten worden, maar onderdeel moeten uitmaken van een integrale visie op de woonlastenneutraliteit en een herijking van de tariefregulering.

Warmterecht

Het klimaatakkoord gaat uit van het afsluiten van woningen c.q. wijken van aardgas en het overstappen op een duurzame wijze van verwarming. Vanwege het verdwijnende recht op

een gasaansluiting, kondigde minister Kamp in 2016 in de Energieagenda (31510 nr. 64) al de komst van een 'warmterecht' voor o.a. huishoudens aan:

"Het bestaande recht voor burgers en bedrijven op een mogelijkheid het huis, de kas of het kantoor te kunnen verwarmen is momenteel vertaald in een recht op een gasaansluiting: de wettelijke plicht voor een netbeheerder om in een gasaansluiting te voorzien). Deze wettelijke plicht wordt vervangen door een techniekneutraal recht op warmte. Invulling van dit warmterecht houdt in dat de overheid de aanwezigheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de benodigde energie-infrastructuur garandeert. Eindgebruikers krijgen een recht op een aansluiting op – afhankelijk van de lokale situatie – een warmtenet, een (verzwaard) elektriciteitsnet of een gasnet. Hiervoor zal in ieder geval de Gaswet worden aangepast, waarin thans het huidige recht op een gasaansluiting is geregeld. Deze aanpassing is ook van belang om nieuwbouwwijken in beginsel niet meer aan te sluiten op het gasnet. Het voornemen is regels te stellen over de afweging tussen een elektriciteitsnet, gasnet of een warmtenet, en over de voorwaarden waaronder een net verwijderd kan worden. De beheerder van het gasnet kan in dat geval vrijgesteld worden van zijn verplichting om huishoudens aan te sluiten op het gasnet."

Ook in het regeerakkoord 2017 - 2021 (Vertrouwen in de toekomst) van het huidige demissionaire kabinet wordt het warmterecht aangekondigd:

"De aansluitplicht van gas wordt vervangen door een warmterecht, waarmee eindgebruikers aanspraak kunnen maken op een aansluiting op een (verzwaard) elektriciteitsnet of een warmtenet."

In het wetsvoorstel ontbreekt echter het aangekondigde warmterecht. De uitwerking en invulling van het warmterecht is een cruciaal onderdeel van de energietransitie, dat niet mag ontbreken in de Energiewet. Het warmterecht moet de tegenhanger zijn van de komende verplichtingen en dwang richting consumenten om hun woning van aardgas af te laten sluiten en een alternatieve wijze van verwarming toe te passen. Het warmterecht moet eindafnemers daarom niet alleen wettelijk aanspraak geven op de aanwezigheid van de infrastructuur voor een alternatieve wijze van verwarming, maar moet ook duidelijkheid geven over de voorwaarden waaronder afsluiting van het aardgas is toegestaan met het oog op de bescherming van de consument. In ieder geval zou hierbij als voorwaarden moeten gelden dat het afsluiten van aardgas alleen is toegestaan, indien de alternatieve wijze van verwarming haalbaar en woonlastenneutraal is voor de woningbezitter en dat de woningbezitter voldoende betrokken is bij de keuze daarvan.